

การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต*

DEVELOPING AN EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATION MODEL BASED ON THE CONCEPT OF LIFELONG LEARNING

ภูมิภควัฒ์ ภูมิพงศ์คชสร¹, อาจินต์ จรุงนผล², ปฐมสุข สีลาดเลา³, นราญา สิริภานุวัฒน์⁴
และ คมศร วงษ์รักษา⁵

Phumphakhawat Phumphongkhochasorn¹, Arjin Jaroopol², Pathomsuk Seeladlour³, Naraya Sirapanuwat⁴
and Khomson Wongraksa⁵

¹⁻⁵ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

¹⁻⁵College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

Corresponding Author's Email: Phumphakhawat.ps@gmail.com

วันที่รับบทความ : 11 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่แก้ไขบทความ 15 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 15 กุมภาพันธ์ 2568

Received 11 February 2025; Revised 15 February 2025; Accepted 15 February 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2.เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3.เพื่อประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การวิจัยนี้ใช้ระเบียบการวิจัยแบบผสานวิธี แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ผู้ให้ข้อมูลคือผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบ สอภาม ที่มีความเที่ยง .854 และแบบประเมินและรับรอง สถิติที่ใช้คือ การวิเคราะห์

Citation:

* ภูมิภควัฒ์ ภูมิพงศ์คชสร, อาจินต์ จรุงนผล, ปฐมสุข สีลาดเลา, นราญา สิริภานุวัฒน์และ คมศร วงษ์รักษา. (2568). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(1), 44-59.

Phumphakhawat Phumphongkhochasorn, Arjin Jaroopol, Pathomsuk Seeladlour, Naraya Sirapanuwat and Khomson Wongraksa. (2025). Developing an Educational Institution Administration Model based on the Concept of Lifelong Learning. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(1), 44-59.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

เนื้อหา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ และ 22 ตัวบ่งชี้ 2) ผลการพัฒนการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบไปด้วย 5 ส่วน คือ การกำหนดนโยบายและแผนการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการเรียนรู้ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา การสร้างแหล่งเรียนรู้และโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา และการส่งเสริมความร่วมมือและเครือข่ายทางการศึกษา 3) ผลการประเมินและรับรองการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในภาพรวมผ่านการประเมินและรับรองด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นประโยชน์ และด้านความเป็นไปได้

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, การบริหารสถานศึกษา, การเรียนรู้ตลอดชีวิต

Abstract

The objectives of this research were to: (1) examine an educational institution administration model based on the concept of lifelong learning; (2) develop an educational institution administration model based on the concept of lifelong learning; and (3) evaluate and validate an educational institution administration model based on the concept of lifelong learning. A mixed-methods research design was employed, consisting of 4 phases. Data were collected from two groups: 9 experts selected through purposive sampling and a sample of 400 participants chosen using stratified random sampling. The research instruments included in-depth interviews, a questionnaire with a reliability coefficient of 0.854, and an evaluation and validation form. Data analysis involved content analysis, frequency, percentage, mean, standard deviation, and exploratory factor analysis.

The findings revealed that: (1) the analysis of the components of an educational institution administration model based on the concept of lifelong learning identified 5 components and 22 indicators; (2) the developed model consisted of 5 main elements; Education policy and planning development, Curriculum and learning model development, Teacher and educational personnel development, Establishment of learning resources and educational infrastructure and Promotion of educational collaboration and networking; and (3) the evaluation and validation results indicated that the model was deemed appropriate, accurate, useful, and feasible.

Keywords: Developing Model, Educational institution administration, Lifelong Learning

บทนำ

ปัจจุบัน โลกมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนเข้าสู่ยุคที่ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คน รวมถึงสังคมไทยที่ต้องปรับตัวให้ทันกับยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ซึ่งเทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทยจำเป็นต้องเร่งพัฒนาศักยภาพด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีดิจิทัลให้เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก อย่างไรก็ตาม การพัฒนาศักยภาพของประชากรยังคงเป็นหนึ่งในความท้าทายที่สำคัญของประเทศ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเติบโตในระยะยาว ภายใต้กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่มีผลต่ออนาคตของประเทศไทย เช่น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ระบบสาธารณสุข วิถีชีวิตและวัฒนธรรมทางสังคม รวมถึงแนวโน้มความต้องการแรงงานที่เปลี่ยนไปอันเป็นผลจากการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทักษะที่จำเป็นในอนาคตจะเกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม รวมถึงความเชี่ยวชาญด้านดิจิทัล วิทยาศาสตร์ข้อมูล ปัญญาประดิษฐ์ และโค้ดดิ้งนอกจากนี้ เทคโนโลยีดิจิทัลยังมีบทบาท

สำคัญในการขยายโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดเฉพาะในห้องเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล (Personalized Learning) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยรองรับการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานที่มีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา ด้านการศึกษาของประเทศ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการแก้ไขเพิ่มเติมในภายหลัง ได้กำหนดให้รัฐส่งเสริมและเร่งรัดการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) โดยจัดให้มีการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยที่เน้นการสร้างแหล่งเรียนรู้และเสริมทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแก่ประชาชน เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองและปรับตัวให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต

การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล (Digital Transformation) เป็นปรากฏการณ์ระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่อทุกสังคม และกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสมรรถนะที่ตลาดแรงงานต้องการ รวมถึงการเป็นประชากรที่มีความพร้อมในสังคมยุคดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลโดยตรงต่อเนื้อหาและกระบวนการจัดการศึกษา ซึ่งต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประเด็นหนึ่งในประเด็นสำคัญคือ การจัดการศึกษาที่เตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่เหมาะสมกับอาชีพในอนาคต ซึ่งแตกต่างจากอาชีพในอดีต เนื่องจากตลาดแรงงานมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ ยังต้องมีระบบการศึกษาที่สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่ต้องการทบทวนหรือเพิ่มทักษะใหม่เพื่อให้สามารถปรับตัวได้ทันกับยุคดิจิทัล การศึกษายุคดิจิทัลต้องเน้นการเตรียมความพร้อมด้านทักษะอาชีพที่ตรงกับแนวโน้มความต้องการของตลาดแรงงาน พร้อมทั้งส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียม เพื่อให้ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย และทุกฐานะสามารถเรียนรู้และใช้บริการแหล่งเรียนรู้ได้โดยไม่มีข้อจำกัดด้านโอกาส นอกจากนี้ เทคโนโลยียังมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ผ่านการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย รวมถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงความรู้ได้อย่างทั่วถึง ลดข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ ในโลกที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการศึกษา ระบบการเรียนรู้จำเป็นต้องพัฒนาไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และเตรียมความพร้อมสู่อนาคตที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต” โดยมีวัตถุประสงค์ให้หัวข้อที่ศึกษานำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้และพัฒนาสู่ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเพื่อนำข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยไปพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. เพื่อประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การทบทวนวรรณกรรม

การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นแนวคิดสำคัญที่เน้นให้ประชาชนสามารถพัฒนาความรู้และทักษะได้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยชรา สถานศึกษาจึงต้องมีแนวทางการบริหารที่สนับสนุนการเรียนรู้แบบยืดหยุ่นและครอบคลุมทุกช่วงวัย

สรียา ทับทัน (2566) กล่าวว่า การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล โดยเน้นทักษะจำเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะการสื่อสารยุคดิจิทัล ทักษะการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ และทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในปัจจุบัน ที่ต้องอ่านสื่อออก เขียนสื่อได้ ผู้เขียนได้กล่าวถึงหลักสูตรความเข้าใจดิจิทัลที่พัฒนาขึ้น โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และสถาบันการศึกษา เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ สร้างภูมิคุ้มกันให้รู้จักสื่ออย่างสร้างสรรค์ รู้เท่าทันภัยคุกคามต่าง ๆ ทางสื่อออนไลน์ และพัฒนาทักษะจำเป็นเพื่อให้ทุกคนสามารถเผชิญกับความท้าทาย การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนเกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เมธชนนท์ ประจวบลาภ (2566) กล่าวว่าหลักการบริหารศูนย์การเรียนรู้ ในฐานะที่ศูนย์การเรียนรู้เป็นสถานศึกษาตามกฎหมาย ซึ่งจัดการศึกษาโดยองค์กรที่ไม่ใช่ภาครัฐและเอกชน โดยเสนอหลักการบริหารที่มุ่งเน้นส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต อันเป็นหลักการจัดการศึกษา

ของประเทศ ด้วยการสังเคราะห์แนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิต ร่วมกับ บทบาทของศูนย์การเรียนรู้กับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และประสบการณ์การบริหารศูนย์การเรียนรู้ของผู้เขียนสำหรับหลักการบริหารศูนย์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ควรประกอบด้วย (1) หลักผสมผสานระหว่างหลักการบริหารกับหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต (2) หลักการมีส่วนร่วม (3) หลักความยืดหยุ่น และ (4) หลักความเสมอภาค

เรื่อนทอง ไวยะพานิช (2563) กล่าวว่าสถานศึกษาต้องมีนโยบายที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยไปจนถึงระดับอุดมศึกษาและการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป แผนการศึกษาควรมีความยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรู้ตามความสนใจและความต้องการของตนเอง รวมถึงสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

โดยสรุป แนวคิดการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้องมีความยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา และรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล สถานศึกษาต้องปรับตัวทั้งในด้านนโยบาย หลักสูตร ครูผู้สอน แหล่งเรียนรู้ และความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้แนวคิดนี้เกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม และส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้สอนโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 29,861 คน (ระบบศูนย์บริการแลกเปลี่ยนข้อมูลการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567) และผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ให้ข้อมูลเชิงลึก จำนวน 9 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบการวิจัยแบบผสมวิธี มีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือ การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) มีคุณสมบัติ ดังนี้ กำหนดนโยบาย กำกับติดตามผลการดำเนินงานแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน นักวิชาการ และนักวิจัย เครื่องมือที่ใช้คือรูปแบบแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม และเอกสารคู่มือประกอบการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมินและรับรองรูปแบบ

เครื่องมือที่ใช้คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสอบถามที่มีความเที่ยง .854 และแบบประเมินและรับรอง

สถิติที่ใช้คือ การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต อยู่ในระดับมากขึ้นไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

องค์ประกอบ	รายการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปล ผล
1	การกำหนดนโยบายและแผนการศึกษา	4.63	.678	มาก
2	การพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการเรียนรู้	4.42	.884	มาก
3	การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา	4.18	.732	มาก
4	การสร้างแหล่งเรียนรู้และโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา	4.30	.901	มาก

องค์ประกอบ	รายการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปล ผล
5	การส่งเสริมความร่วมมือและ เครือข่ายทางการศึกษา	4.01	.754	มาก
รวมเฉลี่ย		4.30	0.789	มาก

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดนโยบายและแผนการศึกษา ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้
องค์ประกอบที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้
องค์ประกอบที่ 3 การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้
องค์ประกอบที่ 4 การสร้างแหล่งเรียนรู้และโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้

องค์ประกอบที่ 5 การส่งเสริมความร่วมมือและเครือข่ายทางการศึกษา ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้

ตารางที่ 2 องค์ประกอบและค่าความแปรปรวนของแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม

Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	18.156	52.745	55.188	17.108	55.188	55.188
2	6.072	12.143	62.268	2.195	7.080	62.268
3	2.871	4.603	66.871	1.427	4.603	66.871

Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
4	1.163	2.190	70.301	1.063	3.430	70.301
5	1.121	2.030	62.025	1.031	3.180	61.188

Extraction Method: Principal Component Analysis.

จากตารางที่ 2 พบว่าองค์ประกอบที่มีค่า Eigenvalues มากกว่า 1 มีจำนวน 5 องค์ประกอบ ซึ่งองค์ประกอบที่ 1 - 5 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ทั้งหมดร้อยละ 62.025 แต่เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์การคัดเลือกองค์ประกอบที่มีค่า Eigenvalues มากกว่า 1 มีตัวบ่งชี้อธิบายองค์ประกอบตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป และมีค่าน้ำหนักปัจจัย ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป พบว่ามี 5 องค์ประกอบที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ องค์ประกอบที่ 1 - 5 องค์ประกอบที่ 1 มีค่าไอเกน (eigenvalues) สูงสุดเท่ากับ 18.156 สามารถอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดได้ร้อยละ 52.745 องค์ประกอบที่ 2 มีค่าไอเกน (eigenvalues) 6.072 สามารถอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดได้ร้อยละ 12.143 องค์ประกอบที่ 3 มีค่าไอเกน (eigenvalues) 2.871 สามารถอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดได้ร้อยละ 4.603 องค์ประกอบที่ 4 มีค่าไอเกน (eigenvalues) 1.163 สามารถอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดได้ร้อยละ 2.190 และองค์ประกอบที่ 5 มีค่าไอเกน (eigenvalues) 1.121 สามารถอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดได้ร้อยละ 2.030 และความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดค่อย ๆ ลดลงตามลำดับ และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบแล้วพบว่า สามารถอธิบายความแปรปรวนทั้งหมด ได้ทั้งหมดร้อยละ 62.025 องค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวชี้วัดได้อย่างน้อยที่สุดร้อยละ 50 จึงจะถือว่าใช้ได้ สำหรับองค์ประกอบที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ 5 องค์ประกอบคือ องค์ประกอบที่ 1 - 5 นั้น ได้กำหนดเกณฑ์ในการเลือกองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งเป็นค่าน้ำหนักที่มีนัยสำคัญในทางปฏิบัติ มีค่า Eigenvalues ที่มากกว่า 1 และมีตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบ จำนวนตั้งแต่ 3 ตัว บ่งชี้ขึ้นไป

ตารางที่ 3 ค่า KMO and Bartlett's test of Sphericity

KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		.921
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	22982.151
	df	425
	Sig.	.000

จากตารางที่ 3 พบว่าจากการทดสอบ สถิติ KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) มีค่าเท่ากับ .921 แสดงว่า ตัวชี้วัดทั้ง 22 ตัวบ่งชี้ของการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นเป็นจำนวนข้อมูลที่มีความเพียงพอและมีความเหมาะสม สามารถใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) ได้เพราะค่า KMO มีค่ามากกว่า .5 และเข้าใกล้ 1

ตารางที่ 4 องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

องค์ประกอบที่	ชื่อองค์ประกอบ	จำนวน ตัวบ่งชี้	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ (Factor Loading)
1	การกำหนดนโยบายและแผนการศึกษา	5	.540-.670
2	การพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการเรียนรู้	6	.560-.839
3	การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา	4	.550-.828
4	การสร้างแหล่งเรียนรู้และโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา	3	.648-.725
5	การส่งเสริมความร่วมมือและเครือข่ายทางการศึกษา	4	.571-.758
รวม		22	

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis)

ด้วยวิธีสกัดปัจจัย ได้องค์ประกอบสำคัญ ทั้งหมด 5 องค์ประกอบ เพื่อความสะดวกในการเรียกชื่อองค์ประกอบที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต PCTRP คือการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเริ่มจาก

2.1 การกำหนดนโยบายและแผนการศึกษา (Education policy and planning development) สถานศึกษาต้องมีนโยบายที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยไปจนถึงระดับอุดมศึกษาและการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป แผนการศึกษาควรมีความยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรู้ตามความสนใจและความต้องการของตนเอง รวมถึงสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2.2 การพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการเรียนรู้ (Curriculum and learning model development) หลักสูตรการศึกษาควรออกแบบให้สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยควรเน้นการบูรณาการความรู้ ทักษะอาชีพ และทักษะดิจิทัลเพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้แบบออนไลน์ การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง การเรียนรู้แบบโครงการ (Project-Based Learning) และการเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา

2.3 การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (Teacher and educational personnel development) ครูและบุคลากรทางการศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านความรู้ ทักษะการสอน และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้ครูมีบทบาทเป็น "โค้ช" หรือ "ผู้สนับสนุนการเรียนรู้" มากกว่าการเป็นเพียงผู้สอนแบบดั้งเดิม

2.4 การสร้างแหล่งเรียนรู้และโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา (Establishment of learning resources and educational infrastructure) สถานศึกษาควรมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ห้องสมุดดิจิทัล แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และความร่วมมือกับองค์กรภายนอกเพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างสะดวก

2.5 การส่งเสริมความร่วมมือและเครือข่ายทางการศึกษา (Promotion of educational collaboration and networking) แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน รวมถึงภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรชุมชน และสถาบันการศึกษาอื่นๆ เพื่อร่วมกันพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โครงการฝึกอบรม และโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชน นอกจากนี้ การเชื่อมโยงเครือข่ายการศึกษาระหว่างประเทศยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ระดับสากล

3. ผลการประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในภาพรวม พบว่ามีความครอบคลุม มีความถูกต้อง มีความเป็นประโยชน์ และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

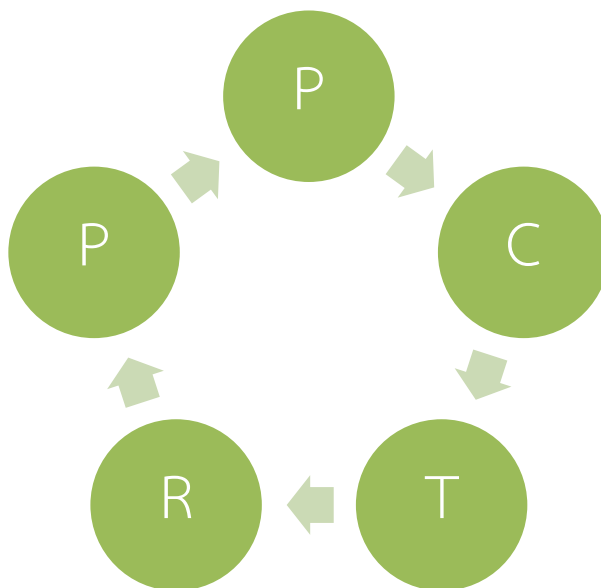
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม ผลการวิจัย พบว่าประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การกำหนดนโยบายและแผนการศึกษา (2) การพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการเรียนรู้ (3) การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (4) การสร้างแหล่งเรียนรู้และโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา และ(5) การส่งเสริมความร่วมมือและเครือข่ายทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ อติพร เกิดเรือง (2565) ผลวิจัยพบว่าแนวทางการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค 4.0 พบว่า มีองค์ประกอบ 7 ด้าน ดังนี้ 1) นโยบายและการจัดการ 2) การจัดหางบประมาณและทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) การประเมินผลและเทียบโอนความรู้ 5) การเข้าถึงและการมีส่วนร่วม 6) คุณภาพผู้เรียนตลอดชีวิต และ 7) คุณลักษณะผู้เรียนตลอดชีวิต

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าการพัฒนารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ ผลวิจัยของ พรชิตา อุปถัมภ์ (2562) ผลการวิจัยพบว่า 1) หน่วยงานบริการสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำแนกออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านพัฒนาทางสังคม ด้านส่งเสริมการเรียนรู้ และด้านส่งเสริมสุขภาพ โดยดำเนินกิจกรรมบริการสารสนเทศ 4 ประเภท

ได้แก่ บริการตอบคำถาม บริการการสอนหรือบริการแนะนำ บริการชี้แนะแหล่งสารสนเทศและบริการเผยแพร่สารสนเทศ เนื้อหาสารสนเทศที่ให้บริการสอดคล้องตามพันธกิจของหน่วยงานและสภาพปัญหาของผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่ 2) พฤติกรรมสารสนเทศของผู้สูงอายุเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการสารสนเทศเกี่ยวกับสุขภาพ โดยการแนะนำของผู้ให้บริการและบุคคลใกล้ชิด ช่องทางการแสวงหาสารสนเทศ คือ สื่อมวลชน หน่วยงานบริการสารสนเทศ และแหล่งสารสนเทศออนไลน์ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ใช้สารสนเทศเพื่อตอบสนองความต้องการส่วนบุคคล 3) รูปแบบการบริการสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีองค์ประกอบหลัก 4 ประการ คือ (1) ปัจจัยพื้นฐานการบริการสารสนเทศ ครอบคลุมนโยบายการบริการสารสนเทศ เครือข่ายบริการสารสนเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร งบประมาณ การประชาสัมพันธ์ และสภาพแวดล้อม (2) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ครอบคลุมผู้ให้บริการ บุคคลใกล้ชิด และผู้สูงอายุ (3) เนื้อหาสารสนเทศที่ให้บริการ ครอบคลุมสารสนเทศที่บันทึกไว้ในรูปสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และกิจกรรม และ (4) ลักษณะการบริการสารสนเทศ ครอบคลุมการบริการภายในหน่วยงาน และการบริการภายนอกหน่วยงาน ผลการวิเคราะห์ความเข้ากันได้ระหว่างรูปแบบที่พัฒนาขึ้นกับเกณฑ์การประเมินคุณภาพฯ พบว่า มีความเข้ากันได้โดยเฉพาะในองค์ประกอบลักษณะการบริการสารสนเทศ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า การประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่าในภาพรวมมีความครอบคลุม ความถูกต้อง ความเป็นไปได้ เป็นประโยชน์ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าได้ทำการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยผ่านกระบวนการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ต่าง ๆ มาอย่างเป็นขั้นตอนและเหมาะสม สอดคล้องกับผลวิจัยของ จักรวุฒิ ชนะพันธ์ (2558) ผลวิจัยพบว่ารูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย 8 ด้าน การประเมินรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทุกด้าน และผู้เข้าร่วมทำประชาพิจารณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับพฤติกรรมกาปฏิบัติงาน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 PCTRP Model รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สรุป/ข้อเสนอแนะ

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต PCTRP โดยเริ่มจาก

1 Education policy and planning development (P) การกำหนดนโยบายและแผนการศึกษา

2 Curriculum and learning model development (C) การพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการเรียนรู้

3 Teacher and educational personnel development (T) การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

4 Establishment of learning resources and educational infrastructure (R) การสร้างแหล่งเรียนรู้และโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา

5 Promotion of educational collaboration and networking (P) การส่งเสริมความร่วมมือและเครือข่ายทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เป็นผลจากการวิจัยครั้งนี้ไปพัฒนาโรงเรียนเพื่อให้เป็นต้นแบบและเป็นตัวอย่างแก่โรงเรียนอื่น ๆ ต่อไป
2. ควรมีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันแก่ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคนให้มีความรู้ มีความเข้าใจในเรื่องรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการบูรณาการกับเทคโนโลยีและนโยบายดิจิทัล เนื่องจากการวิจัยมุ่งเน้นสู่การเป็นสถานศึกษาแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ในโรงเรียนหรือในสถานศึกษาสังกัดอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร: CURSUA.
- กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์. (2567). การพัฒนาทักษะความรู้ในศตวรรษที่ 21 กรณีศึกษานักเรียนระดับมัธยมศึกษา. วารสารกวีวันพะเยา, 1(1), 56-62.
- จักรวดี ชนะพันธ์. (2558). รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยภูมิ, วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 11(2), 157-165.
- พรชิตา อุปถัมภ์. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริการสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศิลปศาสตร, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เรื่อนทอง ไวทยะพานิช. (2563). การพัฒนาแผนกลยุทธ์ชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้านการรู้ดิจิทัลสำหรับผู้ใหญ่. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมธชนนท์ ประจวบลาภ. (2566). หลักการบริหารศูนย์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต. วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ, 1(5), 97-112.

- สรียา ทับทัน. (2566). ทักษะจำเป็นเน้นสร้างคนคุณภาพสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต. *Journal of Industrial Education*, 22(2), A1-A10.
- อติพร เกิดเรือง. (2565). การจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค 4.0. *Journal of Buddhist Anthropology*, 7(2), 164-185.